

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concursuri, inserțiuni și taxe de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICĂȘCĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-ort. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1917.

Ședința IV.

ținută la 11/24 Aprilie 1917 la orele 3 p. m.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Pap. Notariu: Dr. Aurel Pinția.

Nr. 41. Prezidiul prezintă cererea de concediu a deputatului Dr. Aurel Cioban.

Concediul cerut se acordă.

Nr. 42. Urmează la ordinea zilei raportul general al Consistoriului din Arad, ca senat epitropesc pe anul 1916. Raportor Dr. Aurel Lazar. La propunerea comisiei sinodul decide:

În general și în special se ia la cunoștință și se dispune tipărirea lui ca adnex la protocol sub litera G.

Nr. 43. Urmează Raportul special al Consistoriului din Arad despre faptul, că lipsit fiind de ambii contabili, duși la oaste, nu poate subșterne socoțile de pe 1916, despre fonduri și fundațiuni.

Sinodul regretă, că din motivele expuse Consistoriul din Arad nu a fost în poziția de a satisface pentru acum dispozițiilor imperative ale §-lui 132 p. 2 și 4 din Statutul organic, dar invită Consistoriul, ca socoțile să le susțină pe sesiunea sinodală ordinară proximă.

Raportul de altcund luându-l la cunoștință, Sinodul decide a interveni și din parte și pentru dispensarea dela serviciul militar a controlorului-contabil Aurel Călnicean, iar cu afacerea și susținerea reprezentățiunii la guvern în acest scop, însărcinează Consistoriul din Arad.

Nr. 44. Urmează la ordinea zilei socoata Consistoriului din Arad despre susținerea școlii de fete pe anul școlar 1915—1916 și la propunerea comisiei

Sinodul aprobă socoata, și Consistoriului din Arad îi dă absolutoriul recerut. Totodată se îndrumă Consistoriul din Arad, ca pe sesiunea viitoare să vină

cu propunere meritorică, arătând detaliat resursele, din cari se pot acoperi spesele de susținere.

Nr. 45. Raportul Consistoriului din Arad despre cenzurarea și aprobarea socoții sf. Mănăstiri Hodoș-Bodrog de pe anul 1916.

Se ia la cunoștință.

Nr. 46. Față cu raportul Consistoriului din Arad, despre împrumutul dat din „fondul instruct al diecezei Aradului spre acoperirea prețului casei din str. domnească, în care e instalat Consistoriul din Oradea-mare, comisiunea propune, iar

Sinodul decide, că casa veche din strada domnească din Oradea-mare rămâne în proprietatea exclusivă a districtului consistorial din Oradea-mare, dar acest Consistoriu se îndatorează a restitui fondului instruct al episcopatului arădan împrumutul de 5000 cinci mii coroane.

Nr. 47. Socoata fundațiunii Dimitrie F. Negrean pe anii 1913, 1914 și 1915. la propunerea comisiei

se aprobă, iar Consistoriului din Arad și comitetului administrativ al fundațiunii, i-se dă absolutoriul obicinuit.

Nr. 48. Raportul Consistoriului din Arad despre afacerile pendente la avocați, la propunerea comisiei

se ia la cunoștință.

Nr. 49. Protocoalele comisiei sinodale de controlă, prezentate cu raportul Consistoriului din Oradea-mare, la propunerea comisiei

Se iau la cunoștință, și comisia de control se avizează ca, protocoalele de controlă să le susțină pe viitoriu direct P. S. S. Domnului Episcop ca și președintelui sinodului eparhial, spre ulterioara procedare.

Nr. 50. Consistoriul din Arad prezintă spre aprobare concluzul său nr. 27/916 Pl. referitoriu la acordarea și asemnarea ajutoriului de scumpete cu 40% dela salariul fundamental tuturor profesorilor dela institutul pedagogic-teologic, funcționarilor consistoriali și învățătorului dela școala de aplicație și despre întregirea tot la 40% și a adausului de scum-

pete dat de guvern pentru corpul didactic dela școala noastră civilă de fete. La propunerea comisiei

Sinodul aprobă concluzul Consistoriului din Arad Nr. 27/916 Pl. și conform propunerii acestuia enunță, că următoarele trei poziții bugetare și anume:

Pentru alumnee 5000 cor.

Pentru sala de gimnastică la preparandie 5000 cor.

Pentru dotarea fondului de penziuni 10.000 cor.

se susțin și pe viitoriu în buget cu adausul însă, că sumele votate sub aceste trei title nu se varsă pentru un anumit timp în fondurile cu menținerea pentru cari au fost votate, ci în mod provizor se întrebuintează pentru acoperirea adausului de scumpete al profesorilor dela institutul pedagogic-teologic, al funcționarilor dela Consistoriul din Arad și spre întregirea adausului de scumpete dat de guvern corpului didactic dela școala noastră civilă de fete.

Nr. 51. Asupra cererii funcționarilor consistoriali și a profesorilor dela institutul pedagogic-teologic și școala civilă de fete din Arad pentru ameliorarea situației lor materiale, la propunerea aceleiași comisii

Sinodul enunță, că:

a) adausul de scumpete de 40% pus în curgere prin concluzul consistorial Nr. 27/916 Pl. să li se deie începând dela 1 Ianuarie 1917 după toate beneficiile, ce au, adecă nu numai după salariul fundamental ci și după banii de cortel, adause personale și cvinvenale.

b) Consistoriul din Arad se invită, că întrucât mijloacele materiale vor permite, să pună în curgere și adausul familiar cu începerea dela 1 Ianuarie 1917.

c) Consistoriul din Arad se autorizează, ca în caz, dacă împrejurările de viață s'ar schimba și mai spre rău, să poată urcă adausul de scumpete de 40% conform împrejurărilor schimbate.

Nr. 52. Se prezintă socoata fundației Gavril Faur de Teiuș pe anul 1916, și la propunerea comisiei

Sinodul ia la cunoștință starea fundației, aprobă socoata și dă Consistoriului din Arad absolutoriul pe anul de gestiune 1916.

Nr. 53. Urmează raportul general al Consistoriului din Oradea-mare, ca senat episcopesc pe 1916, care la propunerea comisiei

se ia în general și în special la cunoștință și se dispune tipărirea lui ca adnex la protocol sub litera H.

Nr. 54. Raportul aceluiaș Consistoriu, despre stadiul în care se află regularea cumpărării casei din strada Capucinilor.

Se ia la cunoștință cu aceea observare, că pe sesiunea viitoare Consistoriul din Oradea-mare să înainteze socoată despre colecta fondului episcopiei înființând arătând, că dela cine, când, și ce sumă s'a încasat.

Nr. 55. Socoțile fundațiilor Dr. George Popa, Teodor Oancea, George Lazar și soția, Zaharie Mihoc și soția, de pe anul 1916, la propunerea comisiei

se aprobă și Consistoriului din Oradea-mare i-se dă absolutoriul cuvenit.

Nr. 56. Socoata Consistoriului din Oradea-mare despre folosirea bugetului pe anul 1916, la propunerea aceleiași comisii

se ia la cunoștință.

Nr. 57. Raportul consistoriului din Oradea-mare despre socoata internatului din Beiuș pe anul 1916, la propunerea aceleiași comisii

se ia la cunoștință.

Nr. 58. Raportul Consistoriului Oradea-mare despre socoata fundației Zsigaiene, la propunerea aceleiași comisii

se ia la cunoștință și Consistoriului din Oradea-mare i-se dă absolutoriul.

Nr. 59. Urmează la ordinea de zi referada comisiei organizatoare asupra raportului Consistoriului din Arad Nr. 5070/1916 referitoriu la concluzul Nr. 104 al măritului congres național bisericesc din 1916, în afacerea episcopilor nou înființând în Oradea-mare, Timișoara și Cluj. Raportorul comisiei Ioan Oprea cetește raportul și în numele comisiei propune, iar

Sinodul ia raportul la cunoștință și-l enunță ca concluz în întregimea lui precum urmează:

„Propunând luarea la cunoștință a acestui concluz congresual, în meritul afacerii ne provocăm la concluzul Veneratului nostru Sinod eparhial Nr. 89 din 1905, care s'a comunicat Preaveneratului Consistoriu Mitropolitan cu actul nostru Nr. 2483/1905 și pe care, așa credem, Veneratul Sinod eparhial îl susține și acum în întregimea sa, și totodată recomandăm Veneratului Sinod eparhial să adereze și la concluzul Preaveneratului Consistoriu Mitropolitan Nr. 7 din 20 August (2 Septembrie) 1914, prin care s'a încredințat Episcopatul a lua informațiuni și declarațiuni pozitive, că prin înființarea episcopilor noi, din partea Guvernului nu se vor provoca nici un fel de modificări și schimbări în Statutul organic, prin cari s'ar alteră autonomia bisericii noastre, precum va trebui să se aibă în vedere și concluzul Nr. 139 al Măritului Congres național bisericesc din 1881, prin care s'a enunțat principiul, că prin noua arondare a episcopilor, dotațiunile prezente ale episcopilor actuali să nu se scurteze, iar dotațiunea noilor episcopi să nu fie mai mică de 16.000 cor. la an.

Rugăm mai departe Veneratul Sinod, ca în concluzul ce-l va lua, să accentueze și faptul învederat încă din socoțile anilor trecuți, că percentele regulamentare, ce se iau din fondul bisericesc-clerical și cel preparandial (aucta), spre acoperirea speselor cu susținerea institutului pedagogic-teologic comun, nici acum nu sunt de-ajuns, iar la cazul unei eventuale

împărțiri a acestor fonduri în timp apropiat, susținerea pomenitului institut devine de tot problematică, în lipsa de mijloace."

Nr. 60. Se cetește raportul Consistoriului din Arad despre demersurile luate pentru eliberarea preoților, învățătorilor și a altor fii credincioși ai diecezei, deveniți internați, și la propunerea comisiei

se ia la cunoștință.

Nr. 61. Urmează la ordinea zilei propunerea Consistoriului din Oradea-mare pentru alegerea unui asesor onorar în senatul bisericesc la acel Consistoriu, în locul asesorului Nicolae Rocsin, care nu s'a prezentat la depunerea jurământului și astfel are să se considere de abzis. Comisiunea propune alegere nouă.

Nainte de a intra în dezbateri, prezidiul constată, că asesorul pomenit este înrudit de aproape cu alt asesor, deci acesta, pe timpul funcționării aceluia nu-și poate ocupa locul pentru care a fost întărit și așa numai condiționat. În urma deslușirilor date și de numitul asesor, deputatul Dr. Aurel Lazar propune a nu se mai face alegere nouă, și

Sinodul trece peste afacere la ordinea zilei.

Nr. 62. Se pune la ordinea de zi alegerea unui asesor referent ordinaru în senatul bisericesc dela Consistoriul din Arad și la propunerea prezidiului, Sinodul alege o comisiune scrutinătoare de trei în persoanele deputaților: Roman R. Ciorogariu, Dr. George Popa și Sava Raicu, și ședința se suspende pe 10 minute, ca deputații să-și poată pregăti ședulele de votare.

Redeschizându-se ședința se porcede la alegere cu vot secret și la apelul nominal răspund următorii deputați prezenți:

Dr. Cornel Ardelean, Petru Băran, Dr. Dimitrie Barbu, Dr. Teodor Botiș, Dr. Alexandru Brădean, Aron Bulzan, Dr. Pompiliu Cioban, Roman R. Ciorogariu, Dr. Gavril Cosma, Dr. Victor Fildan, Ioan Georgia, Procopie Givulescu, Andreiu Horvat, Dr. Andreiu Ille, Petru Ionașu, Dr. Aurel Lazar, Cornel Lazar, Mihaiu Lucuția, Fabrițiu Manoilă, Titu Mărgineanțu, Ioan Moldovan, Ioan Oprea, Ioan Pap, Dr. Aurel Pinția, Dr. George Popa, Dr. George Popoviciu, George Popoviciu, Sava Raicu, Florian Rocsin, Dr. George Roxin, Silviu Rocsin, Petru Serb, Petru Truția, Traian Vațian, Dr. Sever Ispravnic, de toți 36 inși, dintre cari fiecare la rândul său a pus câte o ședulă în urna de votare.

Terminându-se votarea s'a numărat ședu-

lele și s'a aflat, ca numărul lor de 36 corăspunde numărului votanților.

Constatându-se acest fapt, prezidiul enunță că majoritatea absolută e 19 și apoi luând din urnă ședulele de votare una câte una, le cetește cu voce înaltă, iar rezultatul a fost, că dintre 36 voturi date a întrunit Mihaiu Păcățian 18 și Dr. George Ciuhandu iarși 18 voturi, deci

neîntrunind nici un candidat majoritate absolută, prezidiul pune la ordinea de zi noua alegere.

Nr. 63. Purcezându-se la noua alegere, tot prin votare secretă se face apel nominal, la care acum răspund 37 de deputați, dintre cari fiecare pune în urna de votare votul său în prezența și sub controla comisiei de mai sus.

Terminându-se votarea, se numără ședulele și se constată că ele corespund numărului votanților, deci majoritatea absolută e 19, și apoi prezidiul luând din urnă ședulele de votare una câte una, cetește cu voce înaltă numele candidatului și pe baza rezultatului constată: că dintre cele 37 voturi date, Mihaiu Păcățian a întrunit 22, iar Dr. George Ciuhandu 15 voturi.

Pe baza acestui rezultat prezidiul declară pe asesorul onorariu Mihaiu Păcățian de ales asesor ordinaru, referent la senatul strâns bisericesc dela Consistoriul din Arad, dând alegerii și aprobarea sa canonică.

Nr. 64. Urmează la ordinea zilei referada comisiei organizatoare asupra raportului special al Consistoriului plenar din Arad, prin care răspunzând la concluzul sinodal Nr. 90/914 referitoriu la modificarea recerută în Regulamentul afacerilor interne ale Consistoriilor diecezane propune, ca în acel Regulament să se facă următoarele schimbări și întregiri:

1. Ș.-ul 6. din Regulament să sune astfel: Președintele Consistoriului este Episcopul, respective la Consistoriul din Oradea-mare, în absența Episcopului, vicarul episcopesc, instituit conform concluzului sinodal Nr. 98 din 1870 de următorul conținut: „În privința vicarului din Oradea-mare s'a decis, ca vicariul episcopesc din Oradea-mare, ocupând post sistemizat și salarizat ordinaru, are să fie ales prin sinod, de sine urmând, că alesul în înțelesul Ș.-lui 116 al Statutului Organic, va fi prezentat episcopului spre întărire“.

2. În Ș.-ul 7 lit. a., să sune în chipul următoriu: „A convocă ședințele Consistoriului, a le prezidă și a le conduce. În caz de necesitate, episcopul poate conrede ducerea prezidiului în senatul școlar și epitropesc și unui asesor din aceste senate, fie preot ori mirean,

care drept la Consistoriul din Oradea-mare, în caz de împiedecare neprevăzută, îl are vicariul episcopesc, iar pentru timp mai îndelungat aceasta o face Episcopul în înțelegere cu vicariul episcopesc.

3. După §-ul 7. să urmeze un nou §, anume §-ul 8 cu următorul conținut: „Personalul de manipulare al cancelariei consistoriale dela Oradea-mare îl numește vicariul episcopesc, iar substituirea referențelor consistoriale, a fiscului și secretariului consistorial, precum și numirea provizorică a administratorilor protopopești în acel district, o face episcopul, în temeiul raportului și propunerii, ce îi va face în cauză vicariul episcopesc. Când scaunul vicariului episcopesc din Oradea-mare devine vacant, denumirea președintelui provizor a celui Consistoriu, cade în competența Episcopului.

4. La §-ul 12 să se intercaleze un nou alineat de următorul conținut: „Seria ședințelor regulate ale Consistoriului din Oradea-mare este a se comunica la începutul fiecărui an Episcopului, iară terminul celor plenare și a celor „extra seriam“ să se anunțe deodată cu convocarea lor și cu expunerea, obiectelor spre a uză eventul de dreptul său.

Dr. George Popa, raportorul com. s. ei face în numele aceleia următoarea propunere:

Constatându-se pe baza actelor anterioare, și mai ales pe baza datelor comunicate de P. S. Sa Domnul Episcop în „Răspunsul prezidial“ la concluzul sinodului eparhial Nr. 90/914 — prezentat în nexul propunerii Consistoriului din Arad referitor la modificarea Regulamentului afacerilor interne ale Consistoarelor din eparhia Aradului — cumcă: concluzul sinodal Nr. 98 din 1870 — referitoriu la staverirea poziției de drept a prezidentului Consistoriului gr. or. român din Arad — în urma mancițății sale, admite unele interpretări.

Sinodul află de dorit regularea mai clară și precisă a raportului între Episcopul Aradului și între Consistoriul și vicariul episcopesc din Oradea-mare. Cum însă aceasta regulare nu cade în sfera de competență a sinodului eparhial, și reclamă dispoziția legislativă a forului suprem bisericesc, care în sensul §-lui 154 din Statutul organic este congresul național bisericesc,

Sinodul înaintează întreaga afacere împreună cu toate actele referitoare, la măritul congres național bisericesc cu rugarea: că după consultarea datelor istorice și eventuală ascultare a sinodului episcopesc, să aducă un concluz normativ, prin care să se reguleze poziția de drept a Consistoriului gr. or. român din Oradea-mare față cu Episcopul Ara-

dului, precum și raportul dintre Episcopul eparhiei Aradului și vicariul episcopesc ca și președinte al Consistoriului din Oradea-mare.

Față cu aceasta propunere a comisiunii președintele-episcop face următoarea

Declarație.

Deși pe baza alegerii, aprobării pre-înalte, a hirotonirii mele întru arhiereu și a gramatei metropolitane, eu sum episcopul introdus al întregii eparhii a Aradului — după cum este ea arondată astăzi — și astfel nu sum numai episcopul diecezei vechi a Aradului ci și a părților adnexate ei, între cari este și Bihorul, cum învederează aceasta și din titlul meu oficios de episcop al Aradului, Orăzii-mari etc.;

deși în răspunsul meu prezidial la concluzul sinodal Nr. 90/914 am dovedit cu date istorice, necombătute de Ven. Sinod, că Consistoriul din Oradea-mare, dela reînființarea lui a fost pus și a stat totdeauna și neîntrerupt în atârnare dela episcopii diecezei Aradului ca și subordonat acelora;

deși prin însuși §-ul 111 din Statutul nostru organic se dispune apriat, că președintele natural al Consistoriului este episcopul, iar în §-ul 118 din pomenita lege fundamentală se prevede și normează modalitatea de substituirea a episcopului la caz de împiedecare, cu toate acestea nu ridic cuvânt contra promovării acestei afaceri la factorii competenți de a interpreta §§-ii citați din Statutul organic, dar aceasta numai și numai sub espresa condiție și observare, că și până la deslegarea întrebării prin factorii competenți, eu îmi susțin dreptul de președinte natural și la Consistoriul din Oradea-mare și ca atare și dreptul de acțiune în toate afacerile inerente poziției mele de episcop al întregii eparhii.

Trebuie să fac aceasta observare și să pun aceasta condițiune cu atât mai vârtos, cu cât comisia nici n'a intrat în meritul afacerii trăgănite de cinci ani, ci prin propunerea ei de mai sus, dacă și nu intenționat dar de facto se eludează drepturile inerente poziției mele episcopice și în acelaș timp se aproabă tacite și se onorează ținuta Consistoriului orădan, care s'a crezut dispenzat de a răspunde la însărcinarea primită prin concluzul nostru Nr. 112/1912.

De aceea rog Ven. Sinod ca, pe baza datelor expuse în Răspunsul meu, provocat și în referada on. comisiunii, să aproabe toate modificările și întregirile propuse de Consistoriul nostru din Arad spre îndreptarea greșelilor strecurate la timpul său în Regulamentul afa-

cerilor interne ale Constoarelor noastre diecezane.

În urma așestei enunțațiuni, deputatul Sava Raicu face propunerea: ca Sinodul să între în meritul raportului înaintat de Consistoriul din Arad, ceea ce acceptând și Sinodul, comisiunea se retrage și după studiarea afacerii, își completează propunerea astfel:

Și până la regularea definitivă a afacerii, Sinodul decretează modificarea interimală a §-lui 6 din Regulamentul afacerilor interne în senzul următoriu:

§. 6. Președintele Consistorului este Episcopul, respective la Consistoriul din Oradea-mare, în absența Episcopului, vicariul episcopesc, instituit conform concluzului sinodal nr. 98 din 1870, de următoriu conținut: În privința vicariului din Oradea-mare sa decis, că vicariul episcopesc din Oradea-mare ocupând post sistemizat și salarizat ordinar, are să fie ales prin sinod, de sine urmând, ca alesul în înțelesul §-ului 116 a Statutului organic va fi prezentat episcopului spre întărire.

Tot asemenea propune modificarea literei a., din §-ul 7 în chipul următoriu:

„A convocă sedințele Consistoriului a le prezidă și a le conduce. În caz de necesitate Episcopul poate concedre ducerea prezidiului în senatul școlar și episcopesc și unuși asesor din aceste senate, fie preot, ori mirean, care drept la Consistoriul din Oradea-mare, în caz de împiedecare neprevăzută îl are vicariul episcopesc, iar pentru timp mai îndelungat aceasta substituie o face Episcopul în înțelegere cu vicariul episcopesc.

Intrându-se în desbaterea afacerii

Sinodul primește aceasta propunere amplificată a comisiunii, iar P. S. Sa D-l Episcop, deodată cu enunțarea acestui concluz declară, că și față cu acest concluz își susține toate drepturile înherente poziției Sale de președinte natural și al Consistoriului din Oradea-mare

Nr. 65. Urmează la ordinea de zi raportul comisiei organizatoare asupra raportului și propunerii Consistoriului orădan în chestia îndeplinirii scaunului de vicariu la Oradea-mare. Acelaș raportor face în numele comisiei următoarea propunere:

Sinodul îl roagă pe P. S. Să Domnul Episcop să pună la ordinea zilei alegerea unui vicariu episcopesc, președinte la Consistoriul din Oradea-mare, încă în decursul sesiunii actuale.

Față cu această propunere a comisiunii, P. S. Sa face următoarea declarație:

Fiind cunoscut, că în urma pornirii vrășmașe a statului vecin, contra statului nostru,

Excelența Sa înalt preasfințitul nostru arhiepiscop și metropolit nu numai nu s'a putut stramută la Sibiu, în centrul reședinței sale arhiepiscopesci metropolitane, ci din contră și însuș Consistoriul arhidiecezan și cel metropolitan a trebuit să se refugieze de acolo și la ordin mai înalt s'a și refugiat la Oradea-mare; mai fiind cunoscut și aceea, că din asemenea considerațiuni, Consistoriul nostru orădan a pus locuința vicariului nostru episcopesc la dispoziția Excelenței Sale și astfel acea locuință este ocupată până atunci, până ce Excelența Sa să se poată strămuta cu sediul la Sibiu, deci având în vedere, că respectul datorit capului încoronat al metropoliei noastre nu ne permite a lua atare dispoziție, prin care să-l lipsim de ospitalitatea oferită; mai având în vedere, că tot în ședința de azi, ne-am dat învoirea la înființarea nouilor episcopii, și astfel și acelei dela Oradea-mare, și după ce sunt prospecte, că aceasta dorință a orădanilor să se și realizeze în timp apropiat: din acestea considerațiuni precum și din motivul, că înaltul Guvern ni-a cerut și i-am subșternut actele referitoare la prima alegere de vicariu, efeptuită în anul 1870, nu aflu de actuală chestia deplinirii postului de vicariu, precum nu o aflu nici de oportună. din diferite alte considerațiuni.

Ivită fiind diferența de vederi, iar timpul fiind înaintat, ședința se ridică, iar cea următoare se stabilește pe mâne în 12/25 Aprilie la ora 9 nainte de amezăzi.

Dr. Aurel Pinția m. p.

notariu.

Acest protocol sa cetit și autentificat în ședința a V. dela 11/24 Aprilie 1917.

Joan J. Papp m. p., Iosif Moldovan m. p.,
episcop-președinte. notariul zilei.

Activitate pastorală.

(Continuare).

II.

Datorințele noastre față de sfânta biserică.

Dacă ar lăsa niște copii netrebnici pe maica lor dulce, care i-a alăptat și crescut, să piară de foame, cu toți i-am blăstămă și ocări pentru fapta lor urâtă. Dară să luăm aminte, că nici noi creștinii ortodoxi români nu suntem cu nimic mai buni decât copiii amintiți mai înainte *dacă nu ajutăm și cinstim biserica noastră după cum se cuvine, fiind ea maica noastră cea bună.*

Durere, avem comune bisericești în cari casa cea mai urâtă și mai neîngrijită din sat este chiar casa lui Dumnezeu. Curtea bisericeii, în multe locuri, în loc să fie frumoase ca un raiu, se aseamănă mai mult cu o grădină părăsită, căreia nu-i poartă nimenea grija.

Avem biserici — în comune bogate — atât de mici și neîncăpătoare, încât la sărbătorile mari, când ar vrea și cel din urmă om să vină la sfânta biserică, nu poate, pentru că nu încap.

Avem iarăși biserici în cari obiectele și vestmintele sfinte în loc să fie strălucitoare de frumusețe sunt slabe și zdrențuroase.

Avem, în comune bisericești bogate, biserici sărace, lipite pământului încât trebuie să zacă în părăgenire atât pe dinlăuntru cât și pe dinafară.

Oare ce credeți iubii mei cetitori poate Bunul și Atotputernicul Dumnezeu să iubească și să ajute pe creștinii acelei comune, unde sfânta biserică, casa lui Dumnezeu e săracă și neîngrijită atât pe dinafară cât și pe dinlăuntru?!

Nu! Dincontră. Unde biserica, casa lui Dumnezeu, nu e frumoasă și curată ca lacrima, oamenii muncesc înzădar, pentru că Dumnezeu nu le va ajuta!

Vor adună poate bogății multe, vor agonisi măririi pământești număroase, dară fericiți nu vor fi nici odată, pentru că Dumnezeu nu-și va întoarce fața Sa înspre ei nici odată.

De aceia, cea mai de căpetenie datorință a fericirii comune bisericești a noastră este să se îngrijească de frumuseța și curățenia sfintei biserici.

O biserică frumoasă se zidește însă, ori dacă e zidită, se ține în cea mai bună rânduală, prin jertfele de bani, făcute din partea credincioșilor.

Precum fieștecăre dintre noi are parte de binefacerea sfintei biserici, care să roagă pentru sănătatea, fericirea familiară și bunăstarea noastră materială; așa trebuie să-și țină de cea mai sfântă datorință a sa, să ajute biserica în măsura puterilor sale iarăși fieștecăre.

Săracul să ajute sfânta biserică cu filerul iară bogatul cu coroana, dator însă să nu rămână nici un credincios!

Bunul Dumnezeu așa a întocmit pământul, ca acesta prin lucrarea omului, să producă nu numai atâtea roade câte sunt de lipsă pentru hrana trupului, ci și un îmbelșugat prisos. Și prisosul acesta de aceea l-a lăsat Bunul Dumnezeu, ca omul după ce și-a saturat și îmbrăcat trupul, să aibă mai o parte, din care să se îngrijească pentru sufletul său nemuritor și înșuflat de Dumnezeu.

Uită-te economule! Tu într'un jugher de pământ sameni un metru de grâu și vara după ce l-ai secerat faci zece metrii din el. Ce crezi că Dumnezeu de aceia a făcut dintr'un metru zece, ca tu pe toți zece metrii să-i folosești pentru plăcerile trupului ce putrezește și să face praf și țărână?! Nu! Dumnezeu de aceia ți-a dat ție dintr'un metru de grâu sămănat în pământ, 10 ori chiar 12 metrii, ca tu să ai de mâncare, de sămânță, și să-ți mai rămână încă o parte, care tu să o folosești pentru *luminarea și mântuirea sufletului tău*.

Poporul nostru este unul dintre cele mai nefericite popoare din lume, chiar de aceia, fiindcă prisosul muncii sale în loc să-l cheltuiască pentru luminarea și mântuirea sufletului său, îl prăpădește pe lucruri de nimic, pe rachiu, pe haine etc.

E lucru de necrezut și totuși e drept, că în satele noastre în tot anul se cheltuiesc pe nimicuri milioane de coroane, pe care le-a dăruit bunătatea lui Dumnezeu poporului nostru, pe când biserica și școala, cari ar lumina și mântui sufletele și ar face mai fericit poporul nostru, sunt sărmene și neîngrijite.

Iubii mei cetitori! Părăsiți obiceiul acesta pe cât de păcătos, pe atât de păgubitor pentru fericirea voastră, și nu vă cheltuiți prisosul muncii și averii voastre pentru plăcerile trecătoare ale trupului, ci mai vârtos dăruți în tot anul o părticică din câștigul vostru sfintei biserici.

Cine dă bisericeii nu sărăcește, ci se îmbogățește și se îmbogățește de aceea, fiindcă Bunul Dumnezeu îi trimite binecuvântarea. Sa peste avere și unde ajunge binecuvântarea lui Dumnezeu, acolo toate sporesc și merg înainte cu putere îndoită.

Dacă tu voești deci, iubitul meu, cetitor ca ție să-ți meargă bine întru toate și familia ta să fie sănătoasă și norocoasă, atunci în primul rând, ajută cu truda ta biserica noastră strămoșească, ca aceasta să fie frumoasă, curată și nelipsită pentru vremuri grele. *Un părinte care o părticică mai mică ori mai mare a averii sale o donează sfintei biserici, nu scurtează pe copiii săi, ci din contră îi îmbogățește, pentru că pe lângă avere le mai lasă pe de-o parte ajutorul și mila lui Dumnezeu iară, pe de altă parte frica lui Dumnezeu în inimă.*

Fericiți sunt copii, cari au primit dela părinții lor ca moștenire frica de Dumnezeu și dragostea față de biserică, pentru că întreaga lor vieță vor fi ocrotiți și ajutați de bunul Dumnezeu. *Se poate o mai mare fericire decât aceasta?!*

(Va urma.)

Lirica lui Schiller.

(Studiu din istoria literaturii germane).

De: Dr. Emil Precup prof.

— Urmare. —

III.

Poeziile din perioada a treia.

(1789 1795).

Șase ani după terminarea poeziei „Die Künstler“ musa lui Schiller a amuțit, iar când a apărut din nou, a apărut de tot schimbată. Deși poeziile din perioada a doua dovedesc progres față de cele din perioada primă, acelea și cele din perioada a treia este un mare abis.

Să vedem cari sunt împrejurările, cari au determinat aceasta schimbare în lumea sufletească a poetului, pe care se bazează și deosebire dintre poeziile din cele două perioade din urmă.

Mai întâiu sunt cele două științe: istoria și filosofia. Cea dintâiu l-a orientat în lumea istorică, iar cealaltă l-a introdus în tainele lumii sufletești a omului. Voind să-și câștige pentru activitatea sa poetică viitoare puncte de vedere sigure, s'a dedicat filosofiei lui Kant din care și-a ales pentru scopurile sale mai vărtos estetica.

A treia împrejurare favorabilă dezvoltării sale poetice a fost studiul antichității grecești, care și-a lăsat urmele binefăcătoare încă în poezia „Die Künstler“. Cele mai frumoase fructe ale acestui studiu le găsim însă între produsele lirice din perioada a treia.

Afară de aceea se mai poate lua în considerare prietenia sa din timpul acesta cu personalități mari, ca Humboldt, Körner și mai ales Goethe. Din momentul când s'a dezvoltat o prietenie mai intimă între Schiller și Goethe, influența reciprocă dintre ei a fost de natură creatoare. Schiller prețuește prietenia sa cu Goethe ca cel mai binefăcător eveniment din viața sa și recunoaște din cea mai adâncă convingere, că „kein anderer Dichter ihm an Tiefe und an Zartheit der Empfindung, an Natur und an Wahrheit und zugleich an hohem Kunstverdienste auch nur von weitem ihm beikomme.“¹⁾

După șase ani de ocupație cu știința s'a deșteptat în el conștiința, că numai în împărăția artei zace adevărata patrie a spiritului său. Într'un astfel de moment scrie lui Goethe: „Der Dichter ist der einzig wahre Mensch und der beste Philosoph ist nur eine Karikatur gegen ihm“²⁾ Dar nu s'a putut ridica dintr'odată din atmosfera filosofiei în sferile eterice ale poeziei curate. Precum înainte cu șase ani trecerea dela poezie la filosofie o face cu poezii filosofice, tot așa acum reîntoarcerea dela filosofie la poezie. Visurile poetului din odele Laurei și dorul său obscur după o concepție universală despre lume: a armoniei și a iubirii universale, s'au clarificat în focul limpezitor al cugetătorului și au căpătat forma desăvârșirii poetice. Poetul acum e un stăpân sigur al gândirii sale. Cuvântul filosofic devine faptă poetică, „împărăția viitoare a perfecțiunii armonice“ din poezia „Die Künstler“ o vedem

¹⁾ .. nici un poet nu se poate asemăna cu el în privința profundității și a simțului delicat, a naturii și a simțului pentru adevăr și totodată în privința meritului superior artistic.

²⁾ Singur poetul este om cu adevărat și cel mai bun filosof este numai o caricatură pe lângă acela.

înaintea ochilor noștri. Cugetările sale se asociază cu simțul poetic. A gândi și a poetiza, a medita și a vedea, a privi și a crea sunt înaintea lui unul și același lucru: diferite acțiuni ale aceleiași naturi. (Berger). Aceasta nizuință a sa de a împreună gândirea filozofică cu forma poetică e încoronată cu cununa desăvârșirii în poeziile sale filozofice. În aceste poezii Schiller nu își cântă vieța sa: lucrurile și necazurile vieții de toate zilele, vieța externă cu suferințele și plăcerile sale. Emoțiunile subiective ale inimii îi par prea bogate pentru a fi demne de a îmbrăca haina poeziei. Berger zice: „Sufletul său este îndreptat cu pasiuni spre tot ce este vecinic și absolut; însemnătate în ochii săi nu are bagatelul și singuraticul decât în oglinda universalului“. El totdeauna s'a nizuit să elimineze nota subiectivă din expunerile sale poetice, prin aceea că le-a făcut substratul unei idei. Dar cine știe să le interpreteze bine și în poeziile astfel generalizate va observa note personale din viața și experiența sa.

Încă în cele dintâiu poezii din perioada a treia se observă dispoziția ce-l însoțește pe poet în reîntoarcerea sa la poezie. În imagini minunate preamărește puterea înălțătoare a poeziei în: „Die Macht des Gesanges“. Poetul, care prin studii filozofice a cercetat rostul lucrurilor și a studiat legile artei, cuprinde cu o nouă dragoste puterea magică a poeziei:

„Verbündet mit den furchtbarn Wesen,
Die still des Lebens Faden drehn,
Wer kann des Sängers Zauber lösen,
Wer seinen Tönen widerstehn?“¹⁾

Justificarea artei o face în poezia: „Poesie des Lebens“. Din gura unui realist îndrăzneț și încăpăținat lasă să fie atăcată concepția poetică a vieții și a lumii. Aici cu ironie fină pune față în față contemplațiunea rigidă și rațională asupra lumii, câștigată prin știință, cu cea poetică, care singură face viața demnă de a o trăi.

Sentimentul ce l-a avut în viața atât de des, că poetul n'a primit nimic din bunurile pământesti, dar în schimb i-s'a dat cea mai superioară mângâiere din partea zeilor, îl zugrăvește în poezia: „Die Teilung der Erde“.

«Ganz spät nachdem die Teilung längs geschehen,
Naht der Poet, er kam aus weiter Fern;
Ach, da war überall nichts mehr zu sehen,
Und alles hatte seinen Herrn,
Weh mir! so soll ich denn allein von allen
Vergessen sein, ich, dein getrautster Sohn?
So liess er laut der Klage Ruf erschallen
Und warf sich hin vor Iovis Thron.
.....
Was tun? spricht Zeus — die Welt ist weggegeben
Der Herbst, die Jagd, der Markt ist nicht mehr mein.
Willst du in meinem Himmel mit mir leben,
So oft du Kommst, er soll dir offen sein“

¹⁾ Unit cu ființele înfiorătoare *)

Cari în liniște răsucesc firul vieții:
Cine poate deslegă farmecul cântărețului,
Cine se poate opune tonurilor sale?

*) sunt a se înțelege cele trei Parce, fiicele nopții, cari execută hotărârile destinului și taie firul vieții.

¹⁾ De tot târziu, după ce împărțirea bunurilor pământesti s'a isprăvit, vine poetul din depărtări mari. Dar, vai, nimic n'a mai rămas pentru el, toate și aveau domnul lor. Atunci poetul desperat căzând înaintea tronului lui Iov i-a întrebat că el, cel mai credincios fiu al lui, să fie uitat și neluat în seamă? Iov i-a răspuns că a sosit prea târziu, lumea este dată: recolta, vânatul, piața nu mai sunt ale sale, dacă voește însă, îi pune la dispoziție cerul, care de câte ori are plăcere i-se va deschide.

Realitatea însă îl ține și pe el, cel născut pe pământ, legat de glijă lipsurilor pământeste. Nici cel mai mare geniu nu-și poate întinde liber aripile. Această situație penibilă, simțită atât de amar din partea poetului, o exprimă în parabola satirică: „*Pegasus im Joche*“, în care face aluzie la perioada săracă în produse poetice din timpul funcțiunei sale ca profesor de universitate, când a negles poezia din cauza studiilor științifice, ce a trebuit să facă în cadrele slujbei sale.

În poezia „*Die Ideale*“ poetul își i-a rămas bun dela tinerețea sa inzestrată cu puterea iubirii a tot înviorătoare:

«Da lebte mir der Baum, die Rose
Mir sang der Quellen Silberfall,
Es fühlte selbst das Seelenlose,
Von meines Lebens Wiederhall.»²⁾

(Va urmă).

CRONICA.

Examen. Examenul despărțământului teologic dela institutul ped.-teologic gr.-or. român din Arad se începe Marți în 16/29 Maiu ora 8 a. m. cu c. I., după care vor urmă celelalte cursuri și privațiștii.

Primul fișpan cu ghetete de piele și tălpi de lemn. Guvernul țării noastre a adresat o circulară către municipii, ca să facă propagandă socială pentru introducerea ghetelor cu tălpi de lemn, invitându-se clasa intelectuală să premeargă cu bun exemplu publicului mare, care nu se prea poate însufeți de aceasta inovațiune dictată de nevoile zilei. Primul fișpan, care nu s'a mulțumit numai cu comunicarea mai departe a circularului ci premerge însuș cu bun exemplu, prezentându-se la ședință în ghetete cu tălpi de lemn este Dr. Coloman Cziffra dela Oradea-mare. Vivat sequens!

Bogăția proprietăților Țarului. Din prilejul conșoării averii Țarului scrie „Daily Telegraph“: Cuvântul „anexiune“ nu mai este acum popular în Rusia, dar cu o trăsătură de condeiu a guvernului provizor a câștigat poporul rusesc un teritoriu, care e mai bogat în comori naturale decât întreaga Germanie. Intre proprietățile Țarului, confiscate de guvern, se află și regiunile Nertșinsk în Siberia, cari aparțin din veacul al XVIII-lea proprietății private a Țarului. Cu toate că se știă, că acest teritoriu e bogat în metale și minerale, s'a început exploatarea abia în anii din urmă. Răsboiul și trebuințele potențate de metal au accelerat scoaterea mai energică a comorilor în aur, fier, zinc, plumb și alte metale prețioase. În regiunile Altai se află bogatul district de cărbuni, care întrece în bogăție și celebrul bazen Donez din Rusia sudică. Tot aici se află și mii de hectare de pământ negru extraordinar de roditor. Ziarul englez scrie, că trecând aceste teritorii în posesiunea statului se va simplifica enorm problema agrară în Rusia.

²⁾ «Pe atunci eră plin de vieță codrul și rozele
Mie-mi cântă cascada arginție a isvoarelor,
Chiar și lucrurile neînsufețite
Erau pline de rezonanța vieții mele».

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei de **clasa III-a Iarcoș** se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele:

1. Sesia parohială din 16 jughere catastrale, după care contribuția o va plăti preotul.
2. Bir preoțesc, dela fiecare număr de casă 30 litri cucuruz.
3. Drept de pășunat pentru câte vite va avea preotul.
4. Stolele legale.
5. Eventuala întregire de dotație dela stat.
6. De locuință va servi casa edificată de comuna urbarială (2 odăi, cuină și supraedificate, grădină) care se dă preotului spre folosință în mod gratuit, dar eventualele reparări la casă le va face preotul pe speșele sale.

Alesul are să catehizeze fără alta remunerație.

Reflectanții pe lângă observare §-ului 33 din Reg. pentru parohii, sunt invitați a se prezentă în sfta biserică din Iarcoș pentru a-și arată desteritatea în oratorie și celea rituale, iar rugărilor adresate către com. par. din Iarcoș, sunt a se înaintă oficiului ppresbiteral gr.-or rom din Buteni.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de **clasa I-ă Bodești** (Bozós) devenită vacantă prin trecerea la stadiul de deficiență a preotului I. Ilica, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele:

1. Sesia parohială din 32 jughere catastrale parte fânaș, parte arător, după care contribuția o va plăti preotul.
2. Casă parohială și supraedificate.
3. Stolele legale.
4. Intregirea dotației dela stat, pe carea parohia nu o garantează.

Alesul are să catehizeze fără alta remunerațiune.

Reflectanții au să-și înainteze rugărilor adresate comitetului parohial la oficiul protopresbiteral din Buteni (Körösbökény) instruite cu documentele prescrișe în concluzul Ven. Sinod eparhial de sub Nr. 84/910, având a se prezentă sub durata terminului concursual — pe lângă observarea strictă a §-ului 33 din Regulamentul pentru parohii — în sfta biserică din Bodești pentru a-și arată desteritatea în oratorie și celea rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopresbiter.

—□—

2—3